

Nordisk samarbeidsprogram for Ministerrådet for kultur 2025 – 2030

Revidert 06.03.2024

UTKAST

Innhold

Revidert 02.02.2024	1
1. Forord	3
2. Innledning	3
3. Politiske prioriteringer	4
Et grønt Norden.....	5
Et konkurransedyktig Norden	5
Et sosialt bærekraftig Norden	6
4. Oppfølging og evaluering av samarbeidsprogrammet.....	7

1. Forord

Kultur- og medieaktører i Norden, representanter for sivilsamfunnet og forskersamfunnet samt Nordisk råd har gitt innspill til utfordringer og samarbeidsområder innenfor samarbeidsprogrammet. De nordiske kulturinstitusjonene og kultursektorens strategiske partnere som får finansiering av Nordisk ministerråd har også kommet med innspill underveis i prosessen.

2. Innledning

Samarbeidsprogrammet for kultur beskriver politiske mål og prioriteringer for 2025–2030.

Samarbeidsprogrammet er det styrende dokumentet for all aktivitet under ministerrådet for kultur. Programmet ble godkjent av Ministerrådet for kultur (dato) og gjelder frem til 31. desember 2030.

Samarbeidsprogrammet skal bidra til å realisere Nordisk ministerråds visjon om å gjøre Norden til verdens mest bærekraftige og integrerte region innen 2030. Hele Nordisk ministerråd arbeider for å nå visjonen gjennom de tre strategiske prioriteringsområdene.

Kunsten og kulturens frihet, de frie og uavhengige mediene og prinsippet om armlengdes avstand legger grunnlaget for frie ytringer, kunnskapsdeling, demokratisk deltakelse og dialog. Det er særlig viktig å hegne om disse prinsippene i en tid med store samfunnsutfordringer. Tilliten i befolkningene og samfunnets resiliens vil bli styrket gjennom videreføringen av det nordiske kultursamarbeidet. Samarbeidet bidrar til demokratiske og åpne samfunn og binder folk i Norden sammen. Det nordiske språkfellesskapet skaper tilhørighet og en fellesnordisk identitet. Ivaretagelse av kulturarv styrker kunnskapen om historie, og skaper fellesskap i samtiden.

Nordisk samhold og integrasjon skal bygges gjennom solid nordisk kultur- og mediepolitisk samarbeid. Siden Helsingforsavtalen ble undertegnet i 1962 har kultursamarbeidet vært et kjerneområde i Nordisk ministerråd. Helsingforsavtalen slår fast at det nordiske samarbeidet skal støtte og styrke kulturell utvikling og fremme utveksling innen litteratur, kunst, musikk, teater, film og øvrige kulturområder, og ivareta samarbeidsmuligheter innen radio og TV.¹ Med dette som utgangspunkt skal det nordiske kultursamarbeidet styrke og fremme utveksling mellom kultur- og medieaktører på tvers i Norden, stimulere til vekst i de kulturelle og kreative næringene og bidra til økt mobilitet og dialog.

Ministerrådets kulturinstitusjoner og kulturstøtteprogram er bærende strukturer i det nordiske kulturpolitiske samarbeidet og har en viktig rolle for Vår visjon 2030. Institusjonenes virksomhet og støtteprogrammene bidrar når langt ut i det nordiske, nordisk-baltiske og internasjonale kulturlivet.

Gode kulturopplevelser, der også kulturarv bevares og utvikles, bidrar til fellesskap, økt livskvalitet og trivsel og er derfor verdifulle for alle som bor i Norden, særlig for barn og unge. Kulturen skal være relevant og meningsfull for alle, gjennom økt fokus på mangfold, inkludering og deltakelse.

¹ Nordisk Ministerråd og Nordisk råd, 1996, *Helsingforsavtalen*, artikkel 13.

Det samiske kunst- og kulturfeltet opererer naturlig på tvers av landegrensene i Norden. Urfolks språk, kultur og kulturelle rettigheter skal ha en berettiget plass i det nordiske kultursamarbeidet.

Politikkutviklingen på kulturområdet skal være kunnskapsbasert og aktuell, og bygge på forskningsbaserte utredninger og statistikk.

[Ministerrådets policy for integrering av bærekraftig utvikling, likestilling og et barneretts- og ungdomsperspektiv](#) utgjør en viktig grunn for utviklingen av nordiske kultur- og mediepolitiske innsatser.

3. Politiske prioriteringer

Kunst og kultur har en umistelig egenverdi, og forutsetningene for kunst og kultur skal derfor styrkes og finnes nærværende for alle i våre samfunn. Siden det forrige kulturpolitiske samarbeidsprogrammet ble vedtatt i 2020, har det skjedd store forandringer både i Norden og globalt. Det nye nordiske samarbeidsprogrammet for Ministerrådet for kultur skal bidra til å møte felles utfordringer og skape synergier gjennom sektorovergrepene innsatser.

Norden har en verdensledende posisjon innen kulturelle og kreative næringer. Statusrapporten for Vår Visjon 2030 viser imidlertid at importen av kulturprodukter fra andre nordiske land minsker.² Det nordiske kultursamarbeidet vil møte denne utfordringen gjennom økt mobilitet og internasjonal profilering av nordisk kunst og kultur. Et konkurransedyktig, synlig og kreativt kultursamarbeid skal bidra til å styrke de nordiske kulturaktørenes arbeidsmuligheter i og utenfor Norden, bidra til utvikling og innovasjon og gi nordiske kunst- og kulturaktører bedre synlighet på internasjonale arenaer. Samarbeid med kunst- og kulturaktører i Nordens nærområder, blant annet i Baltikum, Arktis og Ukraina, skal bidra til kompetanseutveksling og nettverksbygging.

I en tid der kultur- og medieaktørenes vilkår og forutsetninger endres som følge av digital utvikling, tech-gigantenes innflytelse og kunstig intelligens (AI) skal Norden i fellesskap arbeide med utfordringene og mulighetene knyttet til digital utvikling. Dette er utfordringer som blant annet har blitt kommentert i anbefalingene fra den nordiske tenketanken for tech-gigantenes innflytelse på den demokratiske samtalen.³ Samarbeid på tech-området skal bidra til at Norden fremstår som en samlet tech-demokratisk region.

Det nordiske kultursamarbeidets utgangspunkt er at alle skal ha like muligheter til deltakelse. Forskning viser at deltakelse i kulturlivet har med kjønn, sosioøkonomi, utdanningsnivå og geografi å gjøre, også når det gjelder barn og unge.⁴ Et likestilt kunst- og kulturliv, uten diskriminering og som er tilgjengelig for alle, bidrar til sterkere integrering i Norden.

² Nordisk ministerråd, 2023, "[NORDEN – en bæredygtig og integrert region?](#)"

³ Nordisk ministerråd, 2023, "[En nordisk tilgang til den demokratiske debat i tech-gigantenes tidsalder: Anbefalinger fra Nordisk Tænk tank for Tech og Demokrati](#)"

⁴ Kulturanalys Norden, 2023, "[Delaktighet i kulturlivet i Norden](#)"

Forskning viser at kulturlivet i Norden ble sterkt preget av Covid-19-pandemien. Kunstnere og kulturaktørers vilkår for å skape, utøve og formidle kunst og kultur ble hardt prøvet.⁵ Blant annet viser studier at nyhetsmedienes inntekter ble redusert, samtidig som publikums nyhetsinteresse økte.⁶ Endringer i kultur- og medievaner kan også ses i sammenheng med en generell turbulens i samtiden. Et sterkt og livskraftig kultur- og mediesamarbeid skal derfor gjøre Norden bedre rustet under kriser og samfunnsendringer.

Nordisk ministerråd for kultur har vedtatt mål og delmål for perioden 2025–2030. De politiske prioriteringene styrer all aktivitet innenfor det kulturpolitiske området i det nordiske samarbeidet. Sektoren skal utvikle initiativer og aktiviteter i tråd med målene for samarbeidet.

Et grønt Norden

Mål 1: Kunst- og kulturaktører i Norden har gode forutsetninger for klimavennlig produksjon, formidling og distribusjon av kunst og kultur.

Kunsten, kulturen og kunnskapen om kulturarv gir perspektiver og hjelper oss å forstå og håndtere klimaendringer, tap av biodiversitet og forurensing i hav og på land. Kunst og kultur bidrar i omstillingen til mer bærekraftige livsstiler. Nordiske innsatser på kulturområdet skal bidra til å fjerne barrierer for grønn omstilling og legge til rette for erfaringsutveksling og nye modeller for en mer fremtidsrettet og klimanøytral produksjon, formidling og distribusjon av kunst og kultur.⁷ De kulturelle og kreative næringene spiller en viktig rolle i dette. Kultursamarbeidet skal ha søkelys på sårbar kulturarv i tråd med internasjonale konvensjoner.

Delmål 1.1: Kunst- og kulturaktører i Norden har økt kunnskap og kompetanse om hvordan kunsten og kulturlivet påvirker og påvirkes av klimaendringene.

Delmål 1.2: Kunsten og kulturens rolle i å kommunisere og gi nye perspektiver på klimaendringene og den grønne omstillingen er styrket og synliggjort.

Delmål 1.3: Samarbeide om grønn bevaring, bruk og formidling av kulturarv som er sårbar for klimaendringer er etablert.

Et konkurransedyktig Norden

Mål 2: Norden er en synlig, konkurransekraftig og kreativ region.

Et synlig og kreativt Norden gir bedre arbeidsmuligheter og levekår, sterkere nettverk og kompetanseutveksling for nordiske kunstnere og kulturaktører. Samarbeid med aktører i Arktis og Baltikum og mobilitet på tvers av grensene i regionen skal stå sentralt og bidra til å fremme

⁵ Kulturanalys Norden, 2023, [Kultursektoren etter covid-19-pandemin](#)

⁶ Nordicom, 2021, [Covid-19 och de nordiska nyhetsmedierna](#)

⁷ [Nordic Green Roadmap for Cultural Institutions](#) er et eksempel på et fellesnordisk initiativ for grønn omstilling av kultursektoren.

Norden som en foregangsregion for ytringsfrihet og fri kunst og kultur. De kulturelle og kreative næringene bidrar til konkurransekraft og verdiskaping. Det nordiske kultursamarbeidet skal støtte opp om innovasjon i utvikling av nye partnerskap, forretningsmodeller og plattformer for produksjon, formidling og markedsføring av kunst og kultur i og utenfor Norden.

Delmål 2.1: Kommunikasjon og formidling av kunst og kultur i og utenfor Norden er styrket.

Delmål 2.2: Mobilitet og utveksling mellom nordiske kunst- og kulturaktører og aktører i Arktis, Baltikum og Nordens nærområder har økt.

Delmål 2.3: Felles kultursatsninger utenfor Norden er iverksatt og bidrar til internasjonal profilering av nordiske kulturaktører og synliggjøring av Norden som en kreativ region.

Et sosialt bærekraftig Norden

Mål 3: Det kulturelle og språklige mangfoldet i Norden er styrket og bidrar til økt samhold, tillit og integrering i Norden.

Kultur- og språksamarbeid skaper fellesskap, forståelse og tillit mellom folk i Norden og bidrar til en sterkere integrering i regionen. Barn og unges kunnskap og tilgang til nordisk kultur, kulturarv og nordiske språk bidrar til samhörighet og trivsel, og gir muligheter for kreativ utvikling, ytringskultur og demokratisk deltakelse. Kultursamarbeidet skal understøtte kulturen som et allment samfunnsgode, og et sterkt og mangfoldig kulturliv som er inkluderende og tilgjengelig for alle. Det språkpolitiske samarbeidet skal videreføres og prioriteres, med vekt på bevaring av små språk i Norden, utvikling av språkteknologi og utvikling av barn og unges kultur- og språkforståelse. Den nordiske deklarasjonen om språkpolitikk skal følges opp i samarbeid med Ministerrådet for undervisning.

Delmål 3.1: Gode og forutsigbare rammer for kultursamarbeid i Norden er sikret.

Delmål 3.2: Deltakelse i kulturlivet i Norden som fremmer inkludering, mangfold og likestilling har økt.

Delmål 3.3: Barn og unges interesse for og bruk av kultur og språk i Norden er styrket.

Mål 4: Kultursektorens og medienes rolle i beredskap for kriser og i møte med digitalisering og ny teknologi er fremmet.

Tilgang til kultur og kulturarv styrker sivilsamfunnets utvikling, motstandskraft og gjenoppbygging under kriser og krig. Frie og uavhengige medier, ytringsfrihet og kunstnerisk frihet

gjør regionen bedre rustet i møte med kriser og trusler. I en tid preget av store samfunnsendringer og teknologisk utvikling skal nordiske innsatser bidra til bedre og mer effektive og målrettede løsninger i samarbeid med relevante sektorer.

Delmål 4.1: Nordisk samarbeid og erfaringsutveksling om beredskap i kultursektoren er etablert.

Delmål 4.2: Ytringsfrihet og kunstnerisk frihet i Norden er fremmet gjennom økt fokus på kultursektorens og mediernes frie og uavhengige rolle.

Delmål 4.3: Nordisk samarbeid om kultur- og mediepolitiske utfordringer som følge av ny teknologi, kunstig intelligens (AI) og tech-gigantenes påvirkning på den demokratiske samtalen, herunder påvirkning på barn og unges velferd og trivsel, er styrket.

4. Oppfølging og evaluering av samarbeidsprogrammet

Samarbeidsprogrammet gjelder for 2025–2030, men er inndelt i to treårige arbeidsplaner, 2025–2027 og 2028–2030.

Det vil bli gjennomført en evaluering etter den første treårsperioden. Basert på denne kan ministerrådet gjøre justeringer i samarbeidsprogrammene og få innspill til hvordan arbeidsplanen for den siste perioden bør utformes.